

A délvidéki magyarok még ma is magyar állampolgárok!

Dr. Gaudi-Nagy Tamás (Európa jogi szakjogász, MVSZ elnökségi tag)

Jelen tanulmány célja, hogy bemutassa azt a - vélhetően sokak számára meglepő - tényt, amely szerint az 1941-ben visszatért területeken (a mai Szerbia-Montenegro, Horvátország és Szlovénia 1941-es terület-visszaszerzéssel érintett részein) 1941-ben élt délvidéki magyarok, illetve ezen személyek leszármazottai a mai napig is magyar állampolgárok. Magyar állampolgárságukat nem veszítették el, tehát joggal igényelhetik mindazon jogosítványokat (pl. útlevel, konzuli védelem), amelyek a magyar állampolgárokat megilletik.

1. Trianon - a magyar állampolgárság elvesztése

Európa és Magyarország szomorú történelmi öröksége és mai napig megoldatlan problémája, hogy az első világháborút követően a magyar államhatárok etnikai-történelmi-gazdaságföldrajzi-kulturális szempontokat figyelmen kívül

hagyó, erőszakos megváltoztatásával a magyar népesség egyharmadának (3,5 millió ember) az állampolgársági helyzete is megváltozott.

Magyarországtól elvették területének 72 százalékát, ezzel együtt pedig Nagy-Magyarország háború előtti 21 millió lakosából elszakítottak 13.400.000

embert, az eredeti népességnek 64 százalékát, azaz kétharmadát.

A területrendezéseket szabályozó államközi egyezmények és a békeszerződések következtében a Magyar Királyságtól elcsatolt területen élő lakosság elveszítette magyar állampolgárságát.

Az 1920. június 4-én aláírt trianoni békeszerződés (becikkelyezte az 1921. évi XXXIII. törvénycikk) kollektív büntetéssel felérő 61. cikke szerint mindazok a személyek, akiknek illetősége oly területen van, amely azelőtt a volt Osztrák-Magyar Monarchia területeihez tartozott, a magyar állampolgárság kizárásával jogérvényesen annak az államnak az állampolgárságát szerzik meg, amely az említett területen az állami főhatalmat gyakorolja, tehát az utódállamét. Lehetséges volt elméletben a magyar állampolgárság megtartása, azonban ehhez egy éven belül el kellett hagyni a szülőföldet, ezért ezt kevesen választották. Aki maradt az egy csapásra elvesztette magyar állampolgárságát.

2. A revízió eredményei: a magyar állampolgárság visszaszerzése

A Magyar Királyság a sikeres revíziós politika eredményeként 1938 és 1941

között - tehát négy év leforgása alatt - négy lépésben, gyakorlatilag békés úton visszavette elszakított területeinek mintegy 40%-át, és csaknem 5 millió lakost, amelynek többsége magyar nemzetiségű volt.

A részleges terület-visszatéréseket a törvényhozás minden esetben törvénnyel szentesítette. Ezekben a törvényekben a magyar állam érdemben visszaadta a visszatért területeken élőknak a magyar állampolgárságot.

A revíziós eredményeket a jogrendbe beiktató törvények (továbbiakban együtt: revíziós törvények) időrendben:

1. A Magyar Szent Koronához visszacsatolt felvidéki területeknek az országgal egyesítéséről szóló 1938. évi XXXIV. törvénycikk

2. A Magyar Szent Koronához visszatért kárpátaljai területeknek az országgal egyesítéséről szóló 1939. évi VI. törvénycikk

3. A román uralom alól felszabadult keleti és erdélyi országrésznek a Magyar Szent Koronához visszacsatolásáról és az országgal egyesítéséről szóló 1940. évi XXVI. törvénycikk.

4. A visszafoglalt délvidéki területeknek a Magyar Szent Koronához visszacsatolásáról és az országgal egyesítéséről szóló 1941. évi XX. törvénycikk

A Jugoszlávia által megszállt, volt magyar területek egy részének visszafoglalására 1941-ben került sor. Március folyamán németellenes fordulat következett be Jugoszláviában, ami sebezhetővé tette a Szovjetunió ellen készülő német offenzíva déli szárnyát. Ezért Hitler azonnali katonai beavatkozást határozott el, amihez átvonulási engedélyt kért Magyarországtól és felajánlotta a magyar részvétel lehetőségét is.

A magyar vezetés azonban, tekintettel a két állam között nem sokkal korábban megkötött örökbarátsági szerződésre, úgy határozott, hogy csak akkor vonulnak be a magyar területekre, ha a délszláv állam felbomlik. Erre április 10-én került sor, amikor a horvátok kikiáltották az önálló Horvátországot. A magyar csapatok 1941. április 11-én lépték át a trianoni határt, és lényeges ellenállásba sehol sem ütközve, április 13-ig visszafoglalták a Bácskát, a Baranya-háromszöget és a Muravidéket.

Ezzel 11.601 km² terület tért vissza 1.145.000 lakossal, akik közül 36,6% magyar, 25,3% szerb, 19% német, 6% horvát, 5,1% román, 3% szlovák, 0,7% rutén és 4,3% egyéb nemzetiségű volt.

A Románia által is igényelt Bánátot megszállva tartó német csapatok Hitler ígérete ellenére sem vonultak ki a területről, így a kérdéses országgrész helyzete jogilag rendezetlen maradt, és a magyar fennhatóság nem terjedt ki rá.

A revíziós törvények lényegi tartalmukat és szerkezetüket tekintve hasonló szabályokat tartalmaztak. Egyrészt ünnepélyesen kimondták a visszaszerzett területeknek Magyar Királyság közigazgatási területéhez történő visszacsatolását, másrészt felhatalmazást adtak a kormány részére, hogy a törvényhozás további rendelkezéséig megtehesse mindazokat az intézkedéseket, amelyek a visszacsatolt területek közigazgatásának, törvénykezésének, közgazdaságának és általában egész jogrendszerének az ország fennálló jogrendszerébe való beillesztése végett szükségesek.

Az ország fennálló jogrendszerébe való beillesztés követelményéből fakadtak a fenti törvények azon rendelkezései, amelyek lényegében visszaadták mindazok magyar állampolgárságát, akik a trianoni békét követően az elcsatolt területen maradtak és magyar állampolgárságukat emiatt veszítették el.

A visszafoglalt délvidéki területeknek a Magyar Szent Koronához visszacsatolásáról és az országgal egyesítéséről szóló 1941. évi XX. törvénycikk 4. §-a a magyar állampolgárság visszaszerzésének kérdését az alábbiak szerint szabályozta:

"4. § A visszacsatolt délvidéki területek lakosai közül azok, akik az 1921. évi július hó 26. napján az akkor érvényes magyar jogszabályok értelmében kétségtelenül magyar állampolgárok voltak és az 1921:XXXIII. törvénycikkbe iktatott trianoni szerződés következtében váltak a Szerb-Horvát-Szlovén királyság állampolgáraivá, az 1941. évi április hó 11. napján kezdődő jogi hatállyal magyar állampolgárságukat hatósági intézkedés nélkül visszaszerzik, ha az 1931. évi június hó 1. napja, és az 1941. évi június hó

1. napja közötti idő alatt állandóan a visszacsatolt délvidéki területen

laktak.

Az előbbi bekezdés értelmében visszaszerzett magyar állampolgárság kiterjed a magyar állampolgárrá lett férfi feleségére és mindazokra a gyermekeire, akik életüknek huszonnegyedik évét még nem töltötték be. A házasságon kívül született gyermek, ha életének huszonnegyedik évét még nem töltötte be, anyjának állampolgárságát követi.

Az 1921. évi július hó 26. napja után jugoszláv állampolgárként született, teljesen árva vagy atyátlan árva az 1941. évi április hó 11. napján kezdődő jogi hatállyal a magyar állampolgárságot hatósági intézkedés nélkül megszerzi, ha az 1921. évi július hó 26. napján atyja - s ha atyja később született, nagyatyja - az akkor érvényes magyar jogszabályok értelmében magyar állampolgár volt és az 1921:XXXIII. törvénycikkbe iktatott trianoni szerződés következtében vált a Szerb-Horvát-Szlovén királyság állampolgárává. A házasságon kívül született gyermek anyjának, illetőleg nagyszülőjének állampolgárságát követi.

Az előbbi bekezdés értelmében megszerzett magyar állampolgárság kiterjed a magyar állampolgárrá vált férfi feleségére és gyermekére, illetőleg a magyar állampolgárrá vált nőnek házasságon kívül született gyermekére.

A jelen § alapján visszaszerzett, illetőleg megszerzett magyar állampolgárságtól a belügyminiszter a jelen törvény hatálybalépésétől számított öt év alatt az 1941. évi április hó 11. napjáig visszanyúló hatállyal megfoszthatja azt, aki az elszakíttóság ideje alatt ellenséges magatartásával a magyar nemzet érdekei ellen súlyosan vétett."

Az 1921. június 26-i kezdőidőpont oka az volt, hogy a trianoni békeszerződés ekkor lépett hatályba, mivel a szerződést megerősítő okiratok letétbetételéről szóló első jegyzőkönyv ezen a napon kelt, a szerződés 364. cikke szerint pedig ez az életbelépés időpontja azon szerződő felek között, amelyek azt ekként megerősítették.

A magyar állampolgárság automatikus, ipso iure - tehát további hatósági intézkedés nélküli - visszaszerzésének három alapvető feltétele volt.

1. 1921. évi július hó 26. napján az akkor érvényes magyar jogszabályok értelmében kétségtelenül magyar állampolgárok voltak,

2. Az 1921:XXXIII. törvénycikkbe iktatott trianoni szerződés következtében váltak a Szerb-Horvát-Szlovén királyság állampolgáraivá,

3. 1931. évi június hó 1. napja, és az 1941. évi június hó 1. napja közötti idő alatt állandóan a visszacsatolt délvidéki területen laktak.

Összességében elmondható, hogy a fenti három követelménynek az elcsatolt területeken az elcsatolástól a visszacsatolásig helyben maradó, volt magyar állampolgárságú, a magyar nemzeti közösséghez tartozó személyek teljes mértékben megfeleltek, tehát ők 1941. április 11-i hatállyal visszakapták magyar állampolgárságukat.

Mivel az állampolgárságnak a fenti feltételek esetén történő visszaszerzése automatikusan kiterjedt a 24. életévet be nem töltött leszármazókra is, ezért a Trianon után már jugoszláv állampolgárként született magyarok is magyar állampolgárokká váltak 1941. április 11-től.

A magyar állampolgárságra vonatkozó szabályokat ebben az időszakban a magyar állampolgárság megszerzéséről és elvesztéséről szóló 1879. évi L. törvénycikk tartalmazta. Ennek 1 §-a rögzítette, hogy a magyar korona összes országaiban az állampolgárság egy és ugyanaz. Mivel a délvidéki revíziót magyar jogrendbe iktató 1941. évi XX. törvénycikk 1. §-a kimondta, hogy a birtokba vett területeket a törvényhozás a magyar állam területéhez visszacsatolja, ezért a magyar állampolgárság megszerzésére és elvesztésére vonatkozó hatályos törvényi szabályozás is korlátozás nélkül alkalmazhatóvá vált a magyar állampolgárrá vált délvidéki magyarok számára.

A 1879. évi L. törvénycikk 3. § szerint leszármazás által megszerzik a magyar állampolgárságot a magyar állampolgár törvényes gyermekei és magyar állampolgárnő törvénytelen gyermekei mindkét esetben akkor is, ha a születés helye a külföldön van.

Ez azt jelentette, hogy a magyar impérium időszakában a visszatért délvidéki területeken magyar állampolgárrá vált magyarok leszármazói is értelemszerűen

magyar állampolgárságot szereztek a születéssel.

3. II. világháborús vereség: a visszatért területek ismét elvesznek, de az állampolgárság nem

A második világháború elvesztése miatt a visszacsatolt területek - és még a pozsonyi hídfő is - elvesztek.

A Moszkvában 1945. évi január hó 20. napján a szövetségesek és Magyarország között létrejött fegyverszüneti egyezmény (becikkelyezte: 1945. évi V. törvény, hatályba lépett: 1945. évi január hó 20. napján) szerint Magyarország Ideiglenes Nemzeti Kormányja - beismerve azt a tényt, hogy Magyarország a Szövetséges Szocialista Szovjet Köztársaságok, az Egyesült Királyság, az Amerikai Egyesült Államok és a többi Egyesült Nemzet ellen viselt háborút elvesztette - elfogadta a fent említett Három Hatalom Kormányainak fegyverszüneti feltételeit.

A fegyverszüneti egyezmény 2. pontjában Magyarország kötelezte magát, hogy Csehszlovákia, Jugoszlávia és Románia általa megszállt területeiről visszavonja az összes magyar csapatokat és hivatalnokokat Magyarország 1937.

december 31-én fennállott határai mögé továbbá hatályon kívül helyez minden olyan törvényhozási és közigazgatási szabályt, amely az annekszióra, vagy pedig csehszlovák, jugoszláv és román területek Magyarországhoz csatolására vonatkozik.

A fegyverszüneti egyezmény 19. pontja szerint a bécsi döntőbíróság 1938. november 2-án kelt határozatai és az 1940. augusztus 30-i Bécsi Döntés ezennel érvénytelennek nyilváníthatnak.

Az Ideiglenes Nemzeti Kormány 1945. február 26-án kelt, 526/1945. M.E. számú rendeletében (hatályos: 1945. március 17-től) a Moszkvában 1945. január 20-án létrejött fegyverszüneti egyezmény 2. pontjának végrehajtásaként az ország területi változásaira vonatkozó, revíziós törvényeket hatályon kívül helyezte.

Ezzel a rendelettel azonban álláspontom szerint több olyan probléma van, amely miatt nem eredményezhette a revíziós törvények, köztük a délvidéki revíziós törvény alapján visszaszerzett magyar állampolgárság elvesztését.

1. Az Ideiglenes Nemzeti Kormány 1945. február 26-án valódi közjogi legitimációval nem rendelkező szervnek minősült, ezért közjogi hatállyal bíró jogi aktust nem hozhatott.

Az ország megszállásával párhuzamosan, az egyes elfoglalt településeken a helyi ügyek intézésére többnyire nemzeti bizottságok jöttek létre.

Összetételükre jellemző volt, hogy azokat a Magyar Frontban, illetve a

felszabadult területeken először Szegeden létrejött Magyar Nemzeti Függetlenségi Frontban tömörült szervezetek (Független Kisgazdapárt, Magyar Kommunista Párt, Nemzeti Parasztpárt, Polgári Demokrata Párt, a Szociáldemokrata Párt és a szakszervezetek) helyileg fellelhető vezetői, a politikailag feddhetetlen közigazgatási vezetők, tekintélyes demokratikus személyiségek és értelmiségiek (köztük haladó gondolkodású papokból) alkották.

Észak-Magyarország, az Alföld, Dél-Dunántúl nagy részének megszállása után, 1944. december 14-én - a szövetséges nagyhatalmak hozzájárulásával és a Függetlenségi Frontban tömörült pártok megegyezése alapján - a debreceni kisgazdapárti polgármester, Vásáry István elnökletével - megtartotta alakuló

ülését az Ideiglenes Nemzetgyűlés Előkészítő Bizottsága. A bizottságban helyet foglalt, többek között Dálnoki Miklós Béla, a szövetséges hatalmakkal

a fegyverszüneti szerződés megkötéséről tárgyaló delegáció vezetője, Juhász Nagy Sándor, az 1918-as őszirózsás forradalom Károlyi-párti közoktatási államtitkára, majd igazságügyi minisztere, Valentiny Ágoston, Szeged szociáldemokrata polgármestere, Gyöngyösi János békéscsabai publicista, a Kisgazdapárt végrehajtó bizottságának tagja, Takács Ferenc, Hódmezővásárhely

volt szociáldemokrata országgyűlési képviselője, közműves, id. Komócsin Mihály, a dél-magyarországi szakszervezetek szervezője, építőmunkás és Tariska István, orvos, az egykori Márciusi Front szervezője, a debreceni kommunista szervezet titkára.

A bizottság felhívással fordult a felszabadult területek lakosságához az Ideiglenes Nemzetgyűlés küldötteinek megválasztására:

"A hazánkra szakadt nagy nemzeti szerencsétlenség indított bennünket, magyar hazafiakat arra, hogy kezünkbe vegyük a kezdeményezést az Ideiglenes Nemzetgyűlés egybehívására, mely megalakítja Magyarország Ideiglenes Nemzeti Kormányát [...] Felhívjuk a városok és községek önkormányzati testületeit, a nemzeti bizottságokat, a szakszervezeteket, az ipari, mezőgazdasági és kereskedelmi szervezeteket, a kulturális és egyéb egyesületeket, hogy demokratikusan válasszák meg küldötteiket az Ideiglenes Nemzetgyűlésbe."

December 15-e és 20-a között - a nemzeti bizottságok részvételével - bonyolították le ezeket a választásokat, főleg a megyeszékhelyeken és a városok körzeteiben, általában népgyűléseken, közvetlenül és nyílt szavazással. A debreceni, 1944. december 21-22-ei első ülésen 230 képviselő vett részt, tájanként arányosan. Később, az 1945. áprilisi és júniusi

budapesti és dunántúli választásokkal számuk 498-ra emelkedett.

Ez a "nemzetgyűlés" választotta meg az ideiglenes nemzeti kormányt, amely a fegyverszüneti egyezményt aláírta és a revíziós törvényeket hatályon kívül helyező rendeletet hozott.

A fentiekből látható, hogy az akkor hatályos közjogi szabályokkal (választójogi törvény, törvényhozó testületekről szóló törvények) ellentétes

"választások" zajlottak le és az akkor hatályos jogszabályok által nem ismert, ezért illegitim "törvényhozó" és "végrehajtó" hatalmi szervek (Ideiglenes Nemzetgyűlés, Ideiglenes Nemzeti Kormány) jöttek létre. A "választások" a "kiírást" követő 1-5 napon belül zajlottak le vonatkozó szabályok nélkül, spontán népgyűléseken, nyílt szavazással, előre leosztott jelöltekkel.

Ebből a legitimációs vákuumból fakadóan ezek a szervek joghatályos jogi normákat nem alkothattak meg.

2. Feltéve, de meg nem engedve, hogy az Ideiglenes Nemzeti Kormány legitim hatalmi szervnek volt tekinthető, a jogforrási hierarchia már akkor is hatályos szabályai szerint törvényt egy alacsonyabb szintű jogforrás, tehát egy kormány rendelete nem helyezhetett érvényesen hatályon kívül. Ezt a döntést utóbb egyetlen törvényalkotásra jogosult szerv sem erősítette meg.

Később, 1946. február 20-án hatályba lépett ugyan a nemzeti kormány részére rendeletek kibocsátására adott felhatalmazásról szóló 1946. évi VI.

törvény,

amelyben a Nemzetgyűlés a kormány részére felhatalmazást adott arra, hogy az

állam gazdasági, pénzügyi és közigazgatási rendjének biztosítása érdekében rendelettel megtehet a rendkívüli helyzetben szükséges bármely magánjogi, büntetőjogi, közigazgatási és a törvényhozás hatáskörébe tartozó egyéb rendelkezést és evégből - a Nemzetgyűlés által alkotott törvények kivételével - a fennálló törvényektől eltérő rendelkezéseket állapíthat meg.

Ez a törvény azonban az 1945-ben hozott M.E. rendeletekre már nem terjedhetett ki visszaható hatállyal.

3. Feltéve, de meg nem engedve, hogy az Ideiglenes Nemzeti Kormány legitim hatalmi szervnek volt tekinthető, továbbá esetlegesen mégis jogosult lett volna törvényhozó hatalom által hozott törvényeket saját rendeletével hatályon kívül helyezni, a revíziós törvényeket hatályon kívül helyező 526/1945. M.E. számú rendelet nem tartalmaz utalást arra, hogy a hatályon kívül helyezés visszaható hatályú volna.

Ennek hiányában az rögzíthető, hogy a visszatért területek a magyar impériumból kikerültnek nyilvánítottak ugyan, de nem fosztotta meg a magyar

állampolgárságtól azokat, akik azt 1941. április 11-ével, a törvény

erejénél

fogva visszakapták, illetve azokat sem, akik a magyar állampolgárságot visszakapott személyek gyermekeiként születtek meg.

Az állampolgársági jogban minden törvényi szabályozásnak - akár az állampolgárság megszerzéséről, akár elvesztéséről van szó - csak jövőre szóló hatálya lehet. Aki már egy törvény erejénél fogva magyar állampolgár lett, azt nem lehet csupán azzal megfosztani állampolgárságától, hogy a magyar állampolgárságot visszaadó törvényt hatályon kívül helyezik.

Ezt az álláspontot erősíti az ebben az időszakban még hatályos, magyar állampolgárságról szóló 1879:L. törvény, amelynek hatályba léptető rendelkezése úgy szól, hogy "nem érintetik a jelen törvény által azok magyar állampolgársága, a kik ezen törvény hatálybaléptéig honosítási okiratot nyertek."

A fentiek következtében, tehát álláspontom szerint, a revíziós törvényekben jóvátétel útján megszerzett magyar állampolgárság nem veszett el a visszacsatolt, majd ismét elvesztett területek magyarsága, így a délvidéki magyarok számára sem.

4. A kommunista hatalom törekvései a visszatért területek magyar állampolgárainak magyar állampolgárságtól való megfosztása érdekében

Ahogy már említettem a revíziós törvényt hatályon kívül helyező 526/1945.

M.E. számú rendelet nem tartalmaz utalást arra, hogy a hatályon kívül helyezés visszaható hatályú volna, azonban az új hatalom mégis úgy értelmezi

ezt a lépést, hogy ez megfosztotta - többek között a délvidéki - magyarokat a revíziós törvények jóvoltából megszerzett magyar állampolgárságtól.

Mivel az Ideiglenes Nemzeti Kormány szerint nagyszámú személy jogi helyzete vált kérdésessé, 1945. június 18-án megalkotta, az 5.070/1945. M.E. számú rendeletet a magyar állampolgárság ideiglenes igazolása tárgyában. Eszerint azok a személyek, akik az 526/1945. M.E. számú rendelettel hatályon kívül helyezett revíziós törvények alapján szerezték meg annak idején a magyar állampolgárságot, és állandó lakhelyük Magyarországnak 1937. december 31-én fennállott határain belül volt, a magyar hatóságok (bíróóságok) előtti eljárás során állampolgárságuk szempontjából további rendelkezésig a magyar állampolgárokkal egy tekintet alá esnek. Az igazolványt kérelemre adták ki az illető állandó lakóhelye szerinti önkormányzatok.

Ez a jogszabály tehát nem tartalmaz állampolgárságtól való megfosztást, csupán azt, hogy további rendelkezésig a magyar állampolgárokkal egy tekintet alá esnek azok, akik a revíziós törvények alapján szerezték meg annak idején a magyar állampolgárságot és állandó lakhelyük Magyarországnak 1937. december 31-én fennállott határain belül volt 1945. június 18-a után.

A trianoni békeszerződésből eredő állampolgársági problémákat átfogó

jellel a magyar állampolgárságról szóló 1948. évi LX. törvény szabályozta, amely a korábbi állampolgársági törvényt váltotta fel. A törvény 26. § (1) bekezdése szerint, akik a területvisszacsatolások következtében szereztek állampolgárságot és azt az 526/1945. M.E. számú rendelet következtében elvesztették, azok 1945. január 20-tól kezdődő hatállyal magyar állampolgárnak ismertetnek el, ha állandó lakhelyük mind 1948. január elsején, mind a törvény hatálybalépésének napján (1949. február 1.) Magyarország területén volt.

Itt ismét megjelenik - a jogszabályba emelve - az a téves kiindulópont, amit utólag a kommunista hatalom is elismert, miszerint, a területvisszacsatolások következtében magyar állampolgárságot szerzők, a revíziós törvényeket hatályon kívül helyező 526/1945. M.E. számú rendelet következtében az állampolgárságukat elvesztették volna.

Az 1948. évi LX. törvény 11. §-a pontosan rögzíti, hogy miként veszítheti el valaki magyar állampolgárságát, úgy mint: házasságkötés, törvényesítés, atyai elismerés vagy atyaság bírói megállapítása, elbocsátás vagy egyedi aktussal eszközölt megfosztás következtében. A törvény 23. §-a ráadásul megállapítja, hogy azt a magyar állampolgárt, aki egyszersmind más állam állampolgára is, magyar állampolgárnak kell tekinteni mindaddig, amíg magyar állampolgárságát a jelen törvény értelmében el nem veszítette. Az 1948. évi LX. törvény pedig nem rendelkezik a jelen tanulmányban tárgyalt személyi kör magyar állampolgárságától való megfosztásáról.

Az 1945-ben hatályos állampolgársági törvény (1879. évi L. tv.) 20. §-a szerint az állampolgárság elvesztésére csak elbocsátás; hatósági határozat; távolléttel; törvényesítés (örökbefogadás korabeli megfelelője) és házasság által kerülhet sor.

Az 526/1945. M.E. számú rendelet egyik fenti megfosztási követelménynek sem felel meg, tehát emiatt nem volt alkalmas arra, hogy bárkit is a megszerzett állampolgárságától megfossson.

5. Kétoldalú egyezmények: a kommunista hatalom végső offenzívája a visszatért területek magyar állampolgárainak magyar állampolgárságtól való

megfosztása érdekében, de az egykori Jugoszlávia területén élők tekintetében ez mégsem sikerül

A Budapesten, az 1947. évi december hó 8. napján aláírt magyar-jugoszláv barátsági, együttműködési és kölcsönös segélynyújtási szerződés becikkelyezéséről szóló 1948. évi IV. törvény többek között ünnepélyesen rögzíti, hogy a felek megegyeznek abban, hogy a két ország közötti szoros együttműködés megszilárdítása céljából erőiket országaik és népeik érdekében

a kipróbált és tartós barátság politikájának jegyében egyesíteni fogják. Az állampolgárság kérdésköre azonban nem került szóba a szerződésben.

A szocialista internacionalizmus leple alatt teljesítette be a kommunista párt a nemzetárulást, amikor 1958 és 1979 között az alábbi egyezményekkel zárta ki a kettős állampolgárságot az akkori keleti blokk más országaiban élő magyarok magyar állampolgárságától való megfosztása érdekében:

- Lengyelországgal 1961 júl. 5. napján.
- az NDK-val 1969. dec. 17. napján,
- Szovjetunióval 1963. jan. 21. napján
- Csehszlovákiával 1960 nov 4. napján
- Bulgáriával 1958. jún 27. napján
- Mongoliával 1977. aug. 15. napján

Ha valaki nem nyilatkozott a megadott - általában egy éves időtartam alatt -, elveszített azt az állampolgárságot, ahol éppen nem élt. Mindegyik szerződés hasonló volt: a nyilatkozattétel után a másik állampolgárság elveszett. Rendszerváltás után minden ilyen egyezményt felmondtunk. Ilyen állampolgárságtól fosztó szerződést kizárólag a szovjet-blokk országaival kötöttünk és egyetlen demokratikus országgal sem.

Különösen figyelemre méltó az, hogy milyen szövegezés szerepelt ezen egyezmények bevezető rendelkezéseiben.

Lássuk példaként a Magyar Népköztársaság és a Csehszlovák Szocialista Köztársaság között a kettős állampolgárságú személyek állampolgárságának rendezéséről Prágában 1960. november 4-én aláírt Egyezményt (kihirdette: 1961. évi 6. törvényerejű rendelet).

Az egyezmény preambuluma ekként szól:

"A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa és a Csehszlovák Szocialista

Köztársaság Elnöke

tekintettel arra, hogy a Szerződő Felek területén olyan személyek is laknak, akiket jogszabályai alapján mindkét Fél saját állampolgárának tekint, attól az óhajtól vezetve, hogy az érdekelt személyek kettős állampolgársága megszűnjék azáltal, hogy e személyek az egyik Szerződő Fél állampolgárságát önként választják, elhatározták, hogy a jelen Egyezményt megkötik, és e célból meghatalmazottaikat kinevezték, akik jó és kellő alakban talált meghatalmazásaik kicserélése után a következőkben állapodtak meg:"

Szinte szó szerint ez a szövegezés szerepel a Romániával és a Szovjetunióval kötött egyezményekben is.

Mindez leleplezi azt, hogy a revíziós törvényekkel magyar állampolgárságot szerzett személyekre vonatkozó korábbi jogi szabályozás (526/1945. M.E. számú rendelet, 5.070/1945. M.E. számú rendelet és 1948. évi LX. tv.) ellenére az érintett személyek ténylegesen nem vették el magyar állampolgárságukat, kettős állampolgárságuk fennállt, ezért volt szükség a "baráti" államokkal a tömeges kettős állampolgárságot megszüntető kétoldalú egyezményekre.

Egyedül Jugoszláviával nem került sor ilyen egyezmény megkötésére, tehát az azt jelenti, hogy a fentiekben részletesen kifejtett okok alapján a délvidéki magyarságnak az 1941-ben visszatért területeken (a mai Szerbia-Montenegro, Horvátország és Szlovénia 1941-es terület-visszaszerzéssel érintett részein) 1941-ben élő tagjai, illetve ezen személyek leszármazottai mai napig is magyar állampolgárok, magyar állampolgárságukat nem vették el, tehát joggal igényelhetik mindazon jogosítványokat (pl. útlevél, konzuli védelem), amelyek a magyar állampolgárokat megilletik.

A délvidéki magyarok tehát álláspontom szerint alappal fordulhatnak a magyar konzul útján a belügyminiszter felé, hogy részükre a fentiekben előadottak alapján állítsanak ki állampolgársági bizonyítványt, amellyel igazolást nyer magyar állampolgárságuk.

A magyar állampolgárságról szóló, jelenleg hatályos 1993. évi LV. törvény 11. §-a szerint a belügyminiszter az érintett kérelmére állampolgársági bizonyítványban igazolja a magyar állampolgárság fennállását, megszűnését, illetőleg azt, hogy a bizonyítványban megjelölt személy nem magyar állampolgár. Az állampolgársági bizonyítvány a kiállításától számított egy

évig érvényes. Az állampolgársági bizonyítvány ténymegállapítása ellen az érdekelt fél a Fővárosi Bíróságnál keresetet indíthat. Az állampolgársági bizonyítvány kiadása iránti kérelemnek a belügyminiszter három hónapon belül

tesz eleget, a határidő indokolt esetben egy ízben három hónappal meghosszabbítható. Az állampolgársági bizonyítvány iránti kérelemben a kérelmezőnek meg kell jelölnie, hogy a bizonyítványt milyen célból kéri, vagy mely hatóságnál kívánja felhasználni.

Az állampolgársági bizonyítvány iránti kérelmet Magyarországon élő kérelmező

a lakóhelye szerint illetékes önkormányzat polgármesteri hivatala anyakönyvvezetőjénél, külföldön élő kérelmező a lakóhelye szerint illetékes magyar konzuli tisztviselőnél teheti meg a 125/1993. (IX. 22.) Korm. rendelet 5. sz. mellékletében meghatározott nyomtatványon. A nyomtatványt az

anyakönyvvezetőnél vagy a konzulnál lehet beszerezni. (Ha a konzulnál történő személyes benyújtás nehézségbe ütközik, a kérelmező az adott államban arra feljogosított hatósággal is igazoltathatja személyazonosságát és hitelesíttetheti aláírását, majd a kérelmet az illetékes magyar konzulnak kell megküldeni.)

Az állampolgársági bizonyítvány illetékköteles, az eljárási illeték összege 1500 Ft, melyet Magyarországon illetékbélyegben, külföldön a konzul tájékoztatása szerinti módon kell leróni.

A kérelemhez mellékelni kell a kérelmező eredeti születési anyakönyvi kivonatát, a családi állapotát igazoló okiratokat, a szülei (esetleg nagyszülei) anyakönyvi okiratait, ha a kérelmező (és szülője) külföldön született, valamint egyéb olyan okiratokat, amelyek az állampolgárság igazolását elősegítik (pl. lejárt magyar útlevél, állampolgársági okirat vagy bizonyítvány, személyazonosító igazolvány, stb.) A kérelemhez eredeti okiratokat - az idegen nyelvű okiratokat hiteles magyar nyelvű fordítással ellátva - kell mellékelni.

Mivel a törvény az állampolgársági bizonyítvánnyal kapcsolatban tett kedvezőtlen ténymegállapítást tartalmazó hatósági döntés ellen a bírósági felülvizsgálat lehetőségét biztosítja, ezért egy jól előkészített kérelmet mielőbb érdemes volna benyújtani, és a végsőkig végig vinni precedensjelleggel annak érdekében, hogy a magyar állam mielőbb döbbenjen rá

arra, hogy többszázezer magyar állampolgár él Délvidéken, akik számára - ismert sanyarú helyzetük miatt - létfontosságú volna a magyar állampolgárságból fakadó jogosítványok gyakorlása lehetőségének mielőbbi biztosítása.

Budapest, 2005. április 28.